

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства
Факультет філології

Данило Рега

ІСТОРІЯ ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ВІД найдавніших часів до романтизму

Методичні рекомендації до практичних занять

Івано-Франківськ

2019

УДК 821.162.3

Рецензенти:

І.В. Козлик - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

І.В. Руденко - кандидат філологічних наук, професор кафедри східноєвропейських мов навчально-наукового центру мовної підготовки Національної академії Служби безпеки України

Надруковано за ухвалою Вченої ради факультету філології ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, протокол №8 від 27.05.2019

Рега Д.О.

Історія чеської літератури: від давньої літератури до романтизму. Методичні рекомендації до практичних занять. Івано-Франківськ : Бойчук А.Б. 2019.

Пропонується система практичних занять з курсу “Історія чеської літератури” від найдавніших часів до епохи романтизму для студентів спеціальності “Чеська мова і література”. У даному навчальному виданні подані плани практичних занять, які хронологічно охоплюють період від X століття до початку XIX століття. Після кожної теми вказано перелік літератури, а також блок із теорії літератури. Наприкінці тематичного блоку наводяться програмові вимоги з заліку чи екзамену.

Методичні рекомендації адресовано студентам-філологам, викладачам і всім, хто цікавиться історією чеської літератури.

УДК 821.162.3

Зміст

Вступ.....	4
Розділ I. Давня чеська література.....	6
Тема 1.....	8
Тема 2.....	8
Тема 3.....	10
Тема 4.....	11
Розділ II. Чеська література XV - п.п. XIX століття.....	12
Тема 1.....	14
Тема 2.....	15
Тема 3.....	16
Тема 4.....	17
Тема 5.....	18
Тема 6.....	18
Перелік питань, що виносяться на залік (давня чеська література).....	20
Перелік питань, що виносяться на екзамен (чеська література XV - п.п. XIX століття).....	21

Вступ

Комплексний професійний курс “Історія чеської літератури” є основною дисципліною у підготовці студентів-філологів спеціальності “Чеська мова і література” на факультеті філології ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Запропоноване видання є спробою забезпечити студентів інформативним і довідковим матеріалом, необхідним для їхньої ефективної і раціональної підготовки до практичних занять, заліків, іспитів, а також для написання курсових, дипломних і магістерських робіт.

Методичні рекомендації охоплюють часовий проміжок від давньої чеської літератури до літератури періоду романтизму. Для обговорення пропонуються ключові проблеми з історії, теорії літератури, а також компаративістики, які найбільш повно відображають динаміку та логіку світового літературного процесу.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета. Ознайомити студентів із історією чеської літератури періоду від найдавніших часів до періоду романтизму; авторами та їхньою художньою і критичною спадщиною; сформувані знання про тенденції, напрями, художні системи, основні жанрові та стильові структури та національну специфіку чеської літератури.

Завдання. Навчання будується на сполученні лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.

У результаті вивчення цілого комплексу навчальної дисципліни студент повинен:

знати: особливості розвитку чеської літератури періоду від найдавніших часів до періоду романтизму; особливості творчого шляху письменників і їхній внесок у розвиток національної і світової літератури; методологію аналізу літературного твору; провідні мистецькі напрями, стилі та течії; історико-культурний контекст аналізованого часового проміжку.

вміти: послуговуватися на практиці основною літературознавчою термінологією; аналізувати художні твори; працювати з навчальною і науково-критичною літературою із питань курсу; окреслити творчий шлях письменника і визначити місце його творчості в системі національної літератури.

Розділ I

Давня чеська література

Неодноразові завоювання чеських земель іноземцями, політика “наставництва” протягом тривалого часу, особливо німецької культури, призводили до методичного та цілеспрямованого винищення чеської національної літератури, чимало пам'яток якої були втрачені або дійшли до нас виключно уривками.

Чеська література виникла і розвивалася на різних мовах: у IX-X ст. старослов'янською - першій літературній мові слов'ян; після заборони старослов'янської мови - латинською. Широке використання цієї мови не перешкоджало відображенню життя країни того часу. Особливо близькими народові були духовні пісні - перші самостійні літературні твори, які були написані чеською мовою: найдавніша й найпопулярніша з яких - “Svatováclavský chorál”. У XII-XIII ст. існували чеські віршовані молитви, призначення яких було виразити індивідуальне почуття, прохання, звернення до Бога.

Із середини XIII ст. чеська література розвивається інтенсивніше і досягає високого художнього рівня. Утверджується новий суспільний лад, із переходом до зрілого феодалізму, об'єднуються розрізнені землі, зростає роль міст, із розквітом ремесел міста стають центрами культурного життя. З ослабленням Німецької імперії, чеська держава зміцнюється, її землі - Чехія, Моравія, Верхні та Нижні Лужиці, Сілезія - стали тісно бути пов'язаними між собою завдяки централізації управління. У середині XIV ст. німецький імператор Карл IV підтвердив незалежність Чеського королівства. Час його правління ознаменувався розквітом науки, архітектури, живопису, літератури. За його указом у 1348 р. у Празі відкрито перший у Центральній і Східній Європі університет (1918 р. він був названий Карловим університетом). Тут зароджувалися ідеї реформації, а також навчався Ян Гус - перший чеський ректор, релігійний мислитель, філософ, реформатор.

До кінця XIII в. утверджується старочеська писемність, на межі XIII-XIV століть інтенсивно розвивається чеська лірика, згодом проза.

Хоча словесна творчість і відставала в своєму розвитку від інших галузей культури, але наприкінці XIII - початку XIV ст. відбуваються важливі явища в літературі. З виникненням чеської писемності, сфера художньої творчості для латинської мови помітно і швидко скорочувалася. Латинською мовою усе ще користувалися при дворі та монастирях. Чеська словесність виходила на загальноєвропейський рівень, засвоюючи досягнення інших національних літератур. До яких би нових літературних форм не зверталися чеські автори, вони воліли відображати історію, сучасне життя, потреби і сподівання свого народу в поєднанні з національною традицією.

До другої половини XIV в. відноситься творчість байкаря Сміла Фляшки з Пардубіц (чеськ. Smil Flaška z Pardubic az Rychmhurka; 1340-і - 1403) - першого чеського поета, ім'я якого дійшло до нас. Йому приписували чимало творів алегорично-повчального змісту, але доведене авторство тільки двох

віршованих творів: “Нова рада” (“Nova Rada”) і “Поради батька синові” (“Rady otce synovi”).

У другій половині XIV ст. на чеських землях розвивається гусизм. Тогочасна громадська і політична ситуація у країні була такою, що гуситський рух проти догматів церкви перейшов саме у збройне протистояння із реакційними силами. Чеська реформація була породжена соціально-економічними протиріччями та вперше в Європі прийняла загальнонародний характер. У феодальній монархії Карла IV назрівали соціальні протиріччя. Чеські селяни виступали проти панів, ремісники і міська біднота - проти німецького патриціату, дрібні феодала, які утіснялися світською і церковною владою, теж знаходилися у числі незадоволених. Таким чином рух, сприйнявши ідеї гусизму, набув загальнонародного характеру, в ньому брали участь практично всі верстви населення.

У той час важливу роль відігравала сатирична література про духовенство, пародії на богословські дискусії. Ідеї реформації утверджувалися серед учених і студентів Празького університету: позначився зв'язок із Оксфордським університетом, де випускники вдосконалювали свою освіту. Трактати і памфлети англійського реформатора, професора Джона Вікліфа переписувалися і потрапляли до Чехії.

У 1403 році в Чехії розпочинається процес реформації, яку очолив Ян Гус (чеськ. Jan Hus; 1371-1415). Окрім революційної діяльності, Ян Гус залишив вагомий слід у розвитку національної літератури. Він ввів новий жанр послання - відкритого листа, в якому виклад був максимально близький до розмовної мови, вирізнявся чіткістю думки та переконливістю. Ян Гус, по суті, утвердив новий тип чеської прози. Багато в чому цьому сприяла його реформа правопису, закріплена ним у “Чеському правописі” (“O českém pravopise (Orthographia Bohemica)”) і введена у використання у XVI ст. Цим Ян Гус прагнув очистити чеську мову від німецьких слів.

Усе вищезазначене сформувало ґрунт для розвитку гуманістичної літератури на чеських землях.

У межах вивчення періоду давньої літератури, студенти знайомляться із:

- зародженням письменства на чеських землях;
- просвітницькою місією Кирила та Мефодія;
- пам'ятками давньочеської літератури, зокрема з хронікою “Kronika česka (Chronica Boemorum)” Козьми Празького (Kosmas; 1045-1125);
- періодизацією чеської літератури;
- особливостями розвитку чеської Середньовічної літератури;
- творчістю першого чеського поета Сміла з Пардубіц, прозваного Фляшкою (Smil Flaška z Pardubic az Rychmhurka; 1340-1403);
- творчістю Томаша Штітного (Tomáš Štítný; 1333-1409) та періодом розвитку давньої чеської літератури догуситського періоду;
- розвитком гуситської літератури та початком гуманізму;
- творчою діяльністю письменника-філософа Петра Хельчицького (Petr Chelčický; 1390-1460).

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема 1. Давня чеська література. Зародження письменства на чеських землях. Просвітницька місія Кирила та Мефодія та її значення для розвитку чеського письменства.

1. Особливості формування давньої чеської літератури.
2. Історичні умови становлення літератури на чеських землях.
3. Діяльність Кирила та Мефодія на чеських землях.

Додаткові запитання:

1. Порівняйте зародження давньої літератури в Чехії та Україні.

Література:

1. Брайчевський М. Ю. Походження слов'янської писемності / Брайчевський М.Ю. - К. : КМ "Academia", 1998. - 150 с.
2. Вітенко М. Д. Історія Чехії. Навчально методичний посібник / Вітенко М. Д. - Івано-Франківськ, 2016. – 78 с.
3. Чижевський Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
4. Česká literatura od nejstarších dob do 15.století [Електронний ресурс] // Střední průmyslová škola strojírenská a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Kolín. - Режим доступу: http://www.spsko.cz/documents/CJL_Skrivankova/literatura%20na%20na%C5%A1em%20%C3%BAzem%C3%AD%20do%2015.stolet%C3%AD.pdf
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Počátky české literatury [Електронний ресурс] // Wikipedia. - Режим доступу: http://cs.wikipedia.org/wiki/Počátky_české_literatury
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu [Електронний ресурс] / Bohuslav Havránek, Josef Hrabák // Ústav pro českou literaturu. Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zliteratury/VZCL1>

Тема 2. Пам'ятки давньочеської літератури. Жанр хроніки. “Хроніка чеська” Козьми Празького та “Далімілова хроніка”

1. Жанр хроніки. Генеза жанру хроніки, її художні особливості.

2. “Хроніка чеська” Козьми Празького та “Далімілова хроніка”, їхня роль у формуванні давньої чеської літератури.
3. Особливості композиції “Хроніки чеської” та “Далімілової хроніки”.
4. Специфіка опису історичних подій у хроніках.
5. Стиль написання хронік. “Художність” оповіді.
6. Історія написання “Далімілової хроніки”. Питання авторства. Джерельна база хроніки.
7. Проблеми суспільного, політичного та державного життя у “Даліміловій хроніці”.

Додаткові запитання:

1. Що таке “жанр”?
2. Що таке “хроніка”?
3. Що таке “композиція”?
4. Які літописи вам відомі?
5. Що таке “аннали”?

Література:

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник./ За наук. ред. Олександра Галича.- 3-тє вид., стереотип.-К.: Либідь, 2006.- 488с.
2. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
3. Dalimilova kronika [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/dalimilova-kronika.pdf>
4. Kosmova kronika česká [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL3/12.pdf>
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.
8. Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu [Електронний ресурс] / Bohuslav Havránek, Josef Hrabák // Ústav pro českou literaturu. Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zliteratury/VZCL3>

Тема 3. Особливості розвитку чеської середньовічної літератури та чеської літератури догуситського періоду

1. Особливості розвитку чеської літератури XII-XIII ст. Світська середньовічна література. Тематична та жанрова наповненість (жанр містерії) чеської літератури окресленого періоду.
2. Творча діяльність С. Фляшки з Пардубіц.
3. Модель суспільства в творі “Nová rada”.
4. Проблематика твору “Nová rada”.
5. Роль Т. Штітного у розвитку давньої чеської літератури догуситського періоду.

Додаткові запитання:

1. Середньовіччя як період європейської історії.
2. Естетика середньовічної літератури.
3. Що таке жанр “містерії”?

Література:

1. Вітенко М. Д. Історія Чехії. Навчально методичний посібник / Вітенко М. Д. - Івано-Франківськ, 2016. – 78 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник./ За наук. ред. Олександра Галича.- 3-тє вид., стереотип.-К.: Либідь, 2006.- 488с.
3. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
4. Nová rada [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://texty.citanka.cz/flaska/nr1-1.html>
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.
8. Ústav pro českou literaturu [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL3/81.pdf>
9. Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu [Електронний ресурс] / Bohuslav Havránek, Josef Hrabák // Ústav pro českou literaturu. Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zliteratury/VZCL3>

Тема 4. Гуситська література. Діяльність Яна Гуса.

1. Життєпис Я. Гуса.
2. Творча діяльність Я. Гуса.
3. Явище гусизму. Політика гуситів, творчість гуситів (Ієронім Празький, Я. Жижка).
4. Особливості розвитку чеської літератури в добу діяльності гуситів.

Додаткові запитання:

1. Гуситський рух у Чехії: причини виникнення, перебіг і результати руху.

Література:

1. Вітенко М. Д. Історія Чехії. Навчально методичний посібник / Вітенко М. Д. - Івано-Франківськ, 2016. – 78 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник./ За наук. ред. Олександра Галича.- 3-тє вид., стереотип.-К.: Либідь, 2006.-488с.
3. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
3. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
6. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 s.
7. Ústav pro českou literaturu [Електронний ресурс] / Режим доступу:
<http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL3/81.pdf>
8. Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu [Електронний ресурс] / Bohuslav Havránek, Josef Hrabák // Ústav pro českou literaturu. Режим доступу:
<http://www.ucl.cas.cz/edicee/?expand=/antologie/zliteratury/VZCL3>

Розділ II

Чеська література XV - п.п. XIX століття

На межі XV-XVI ст. місто починає займати провідні позиції в культурі і художній творчості. З посиленням влади католицького духовенства і поширенням латинської мови, в чеській літературі утворюються два напрями: чеський, що спирався на античні зразки та виражав погляди міської знаті та латинський, який також звертав увагу на здобутки античності, проте більше тяжів до придворної літератури.

Виникнення бароко в чеській літературі позначене ідеями релігії, різні форми якої знайшли своє відображення у літературі. Бароковий культ святих часто виражав одвічні людські ідеї, особливо це простежувалося в агіографічній літературі та гімнографіях.

Лірика чеського бароко найчастіше була звернена до Бога, сповнена описом почуттів до образів святих, Святої Трійці. Незважаючи на певну монотематичність, лірика чеського бароко була позначена симбіозом рефлексивної, медитативної і метафізичної поезій.

У той час у чеській літературі розвивалася, також, і драматургія. Для чеської літератури важливе значення мали латиномовні шкільні драми, які ставилися у єзуїтських школах, адже тематично вони були більше пов'язані з чеським простим народом, аніж театри, які були при палацах, де послуговувалися німецькою мовою.

Теорію чеської драми в XVII ст. розвивали Б. Балбін (чеськ. Bohuslav Balbín; 1621-1688) і Карол Колчави (чеськ. Karol Kolčavu; 1656-1717). Важливе значення мала шеститомна збірка К. Колчави “*Excertitationes dramaticae*” (“Драматичні проби”), у якому містилися 23 шкільні драми (трагедії і комедії). Бароко в чеській літературі та культурі тривало, умовно, до 1789 р., до року коронування Йозефа II Габсбурга.

Період від останньої чверті XVIII ст. до революції 1848 р в історії Чехії прийнято називати епохою національного відродження. За цей короткий часовий проміжок чеська література вийшла зі стану впливу на неї зі сторони німецькомовної літератури зокрема та культури загалом. Складний і багатогранний процес формування чеської нації, її культури та літератури визначався суттєвими зрушеннями в економічному та духовному житті суспільства: у 1781 році було скасовано кріпацтво, на зміну феодалізму прийшли капіталістичні відносини. У країні починаються заклики до боротьби за право на самобутність народу, за утвердження рідної мови у сфері науки, культури, політики, адже латинська мова відходить на задній план, а її місце в якості офіційної мови письма займає не чеська, а німецька мова. Література, за таких умов, ставала доволі дієвим засобом опору іноземному впливу, що і визначило інтенсивність її розвитку.

Чеська література того часу характеризувалася тим, що світські сюжети починають витісняти біблійні; загострюється соціальна спрямованість сатиричних творів.

На чолі тодішньої чеської літератури стали Йозеф Добровський (Josef Dobrovský; 1753-1829), Вацлав Там (Václav Thám; 1765-1816), Антонін Ярослав

Пухмайєр (Antonín Jaroslav Puchmajer; 1769-1820), Павел Шафарик (avel Josef Šafařík; 1795-1861), Франтішек Палацький (František Palacký; 1798-1876), Ян Коллар (Ján Kollár; 1793-1852) та інші, чия творчість відображала свідомість слов'янської спільності і боротьбу чеського народу вони пов'язували з майбутнім інших слов'ян. Дані ідеї знайшли своє подальше продовження у творчості чеських письменників-романтиків. Романтизм у Чехії зародився у 20-ті роки ХІХ століття, етапом розквіту вважаються 30-ті роки ХІХ ст., який характеризується зближенням із європейським романтизмом і пов'язаний, у першу чергу, з творчість Карела Гінека Махи (Karel Hynek Mácha; 1810-1836). Як творчий метод, романтизм у чеському красному письменстві перебував аж до кінця ХІХ ст., часу, коли він почав співіснувати з уже досить високим рівнем критичного реалізму.

У межах вивчення чеської літератури епохи Відродження і до періоду романтизму, студенти знайомляться із:

- літературою ренесансного гуманізму на прикладі творчості Богуслава Гасіштейнського з Лобковіц (Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic; 1461-1510), Вікторіна Корнела з Вшегрд (Viktorin Kornel ze Všehrd; 1460-1520), Вацлава Гайка з Лібочан (Václav Hájek z Libočan; ?-1553), Даниеля Адам з Велеславина (Daniel Adam z Veleslavína; 1546-1599), Яна Благослава (Jan Vlahoslav; 1523-1571), Микулаша Дачіцького з Геслова (Mikuláš Dačický z Heslova; 1555-1626), Шимона Ломніцького з Будче (Šimon Lomnický z Budče; 1552-1623);
- педагогічною і літературною діяльністю Яна Амоса Коменського (Jan Amos Komenský; 1592-1670);
- явищем маньєризму в чеській літературі;
- періодом бароко в Чехії і його історичні передумови;
- чеською лірикою епохи бароко (Бедржіх Брідел (Bedřich Bridel; 1619-1680), Богуслав Балбін (Bohuslav Balbín; 1621-1688), Антонін Коніаш (Antonín Koníáš; 1691-1760), Вацлав Франтішек Коцманек (Václav František Kocmánek; 1607-1679), Павел Странський (Pavel Stránský; 1583-1657), Павло Скала зі Згоржа (Pavel Skála; 1583-1640), Адам Вацлав Міхна з Отрадовіц (Adam Václav Michna z Otradovic; 1600-1676), Фелікс Кадлінскі (Felix Kadlinský; 1613-1675), Ян Ігнац Длуговескі (Jan Ignác Dlouhoveský; 1638-1701);
- особливостями розвитку чеської барокової драми;
- історичною і культурною ситуацією виникнення чеського національного відродження;
- творчістю Йозефа Добровського (Josef Dobrovský; 1753-1829) - "будителя" нової чеської літератури;
- чеською просвітницькою поезією (Вацлав Там (Václav Thám; 1765-1816), Антонін Ярослав Пухмайєр (Antonín Jaroslav Puchmajer; 1769-1820), Шебастіан Гневковський (Šebastián Hněvkovský; 1770-1847);
- творчістю Павла Шафарика (avel Josef Šafařík; 1795-1861) та Франтішка Палацького (František Palacký; 1798-1876);

- явищем романтизму в чеській літературі та його основними рисами;
- творчістю Яна Коллара (Ján Kollár; 1793-1852);
- діяльністю Вацлава Ганки (Václav Hanka; 1791-1861) та Йозефа Лінди (Josef Linda; 1789-1834);
- творчістю Франтішека Ладіслава Челаковського (František Ladislav Čelakovský; 1799-1852) як популяризатора чеського фольклору;
- творчістю Карела Гінека Маха (Karel Hynek Mácha; 1810-1836).

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема1. Творчість Яна Амоса Коменського

1. Гуманізм як течія західноєвропейської культури епохи Відродження.
2. Проблема ренесансного гуманізму в чеській літературі (творчості Богуслава Гасіштейнського з Лобковіц, Вікторіна Корнела з Вшегрд, Вацлава Гайка з Лібочан, Данієля Адам з Велеславина, Яна Благослава, Микулаша Дачіцького з Геслова, Шимона Ломніцького з Будче.
3. Формування й основні риси світогляду Я. А. Коменського. Загальнопедагогічні ідеї Я. А. Коменського.
4. Літературна діяльність Я. А. Коменського. Твір “Лабіринт світла і рай серця” (“Labyrint světa a ráj srdce”):
 - жанр твору;
 - головна тема твору;
 - характеристика образів (подорожуючий, провідник);
 - символ лабіринту;
 - образ міста та людей, які там живуть.

Додаткові запитання:

1. Епоха Відродження. Її специфіка та загальна характеристика.

Література:

1. Блашків О. Тема духовних мандрів у творі Я. А. Коменського “Лабіринт світу і рай серця” / О.В. Блашків // Література та культура Полісся [Електронний ресурс] : Збірник наукових праць. Вип. 72. Історія та культура: загальноукраїнський та провінційний вимір / Відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. - Електрон. текстовые дан. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. - С. 34-41. Доступ до статті: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0CCcQFjAC&url=http%3A%2F%2Fdigilib.phil.muni.cz%2Fbitstream%2Fhandle%2F11222.digilib%2F103448%2F1_SlavicaLitteraria_11-2008-2_6.pdf&ei=OnoYVI6sCMfhywOWxoGIBA&usg=AFQjCNFOzJqDgXHgCbwQSVfSbsLAcuAyZw

2. Блашків О. “Лабіринт світу та рай серця” Яна Амоса Коменського в інтерпретації Дмитра Чижевського / О.В. Блашків // Slavica litteraria [Електронний ресурс] : Ročník 11, číslo 2, 2008. - S. 35-49. Доступ до статті:
http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/103448/1_SlavicaLitteraria_11-2008-2_6.pdf
3. Кравець, В. Педагогічна система Яна Амоса Коменського [Текст] / В. Кравець // Історія класичної і зарубіжної педагогіки та шкільництва / В. Кравець. – Тернопіль, 1996. – С. 122–167.
4. Кратохвил, М. В. Жизнь Яна Амоса Коменского [Текст] : кн. для учителя / М. В. Кратохвил ; пер. с чеш. Д. М. Прошуниной, Т. Н. Осадченко. – М : Просвещение, 1991. – 191 с.
5. Komenský J. [Електронний ресурс] Labyrint světa a ráj srdce. - Режим доступу: <http://jlswebs.files.wordpress.com/2008/02/labyrint.pdf>
6. Komenský J. [Електронний ресурс] Labyrint světa a ráj srdce. - Режим доступу: <http://www.labyrint.cz>
7. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
8. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступу:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
9. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 2. Маньєризм у чеській культурі. Бароко в чеській літературі

1. Явище маньєризму в чеській культурі.
2. Бароко як художня система світової літератури XVII століття. Бароко в Чехії.
3. Лірика чеського бароко. Характеристика творчості представників чеського бароко (Бедржіх Брідел, Богуслав Балбін, Адам Вацлав Міхна з Отрадовіц та інших).

Додаткові запитання:

1. Порівняйте розвиток бароко Чехії і України. Спільне та відмінне.

Самостійна робота:

Вивчити напам'ять текст колядки Адама Вацлава Міхни з Отрадовіц - “Chtíc, aby spal”.

Література:

1. Baroko v české literatuře [Електронний ресурс] : Доступ до статті:
<http://www.litaz.wz.cz/slohy/barc.php>

2. České baroko [Електронний ресурс] : Доступ до статті: <http://www.eucebnice.cz/literatura/baroko.html>
3. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
4. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str.
Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
5. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 3. Творчість Я. Коллара

1. Передумови виникнення романтизму в чеській літературі. Національний характер чеського романтизму.
2. Життєвий і творчий шлях Я. Коллара. Особливості творчого методу Я. Коллара.
3. Поема Я. Коллара “Донька Слави”. Особливості композиції. Тема, ідея, проблематика твору.
4. Характеристика образу доньки Слави.

Додаткові запитання:

1. Специфіка розвитку романтизму в Європі
2. Особливості розвитку романтизму в Україні.
3. Порівняйте особливості чеського романтизму та українського і європейського.

Самостійна робота:

Законспектувати статтю Н. Копистянської “Дочка Слави” Яна Коллара в контексті жанрової системи європейського романтизму / Нонна Хомівна Копистянська // Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. – Львів : ПАІС, 2005 . – С. 79-86.

Література:

1. Копистянська Н. “Дочка Слави” Яна Коллара в контексті жанрової системи європейського романтизму / Нонна Хомівна Копистянська // Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. – Львів : ПАІС, 2005 . – С. 79-86.
2. Чижевський Д. Порівняльна історія слов’янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
3. Kollar J. Slávy dcera [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/06/49/slavy_dcera.pdf

4. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petřů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 4. Творча діяльність Й. Добровського

1. Розвиток чеської літератури в добу національного відродження.
2. Життя і творчість Й. Добровського.
3. Внесок Й. Добровського в розвиток старослов'янської мови.
4. Й. Добровський — дослідник “Слова о полку Ігоревім”

Додаткові запитання:

1. Епоха чеського національного відродження. Становлення, перебіг, особливості.

Самостійна робота:

Записати в зошит чеською мовою вислови Й. Добровського, перекласти їх українською мовою й пояснити їхній зміст:

“Z ducha a těla skládá se člověk, z ducha a lidu složen jest národ”.

“Chraň sebe, braň svoje, zastaň zmužile vlast svou českou a jazyk svůj”.

“Řídím se heslem pronásledovat omyly, ne lidi. Chci totiž prospívat, ne obviňovat”.

Література:

1. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
2. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petřů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
3. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
4. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 5. Творча діяльність Ф. Л. Челаковського

1. Літературна, громадська, перекладацька та наукова діяльність Ф. Л. Челаковського.
2. Зв'язок творчості Ф. Л. Челаковського з чеським фольклором (“Ohlas písní ruských”, “Ohlas písní českých”).
3. Ф. Л. Челаковський і Україна.

Додаткові запитання:

1. Що таке “фольклор”?
2. Які вам відомі найдавніші пам'ятки чеської літератури?

Література:

1. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
2. Čelakovský F. Ohlas písní ruských [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://cs.wikisource.org/wiki/Ohlas_písní_ruských
3. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kurcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
4. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 str. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
6. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 6. Творчість К. Г. Махи

1. Творчість К. Г. Махи в контексті розвитку чеського романтизму. Новаторство К. Г. Махи.
2. Поема “Máj” та її значення для розвитку чеської літератури ХІХ ст.
3. Оприявлення романтизму в сюжетній канві поеми “Máj”.

Додаткові запитання:

1. Охарактеризуйте головного героя поеми “Máj” з точки зору чеського романтизму.

Література:

1. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.

2. Macha K. Máj [Elektronní zdroj]. - Režim dostupu: <http://followers.thcnet.cz/CyberNet/Punk-Rock%20Rebels%20Library/8.%20Fine%20Literacy/eBOOKs/Macha-Maj.pdf>
3. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalová A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
4. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Elektronní zdroj]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Režim dostupu: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
6. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Перелік питань, що виносяться на залік (давня чеська література)

1. Давня чеська література. Зародження письменства на чеських землях.
2. Просвітницька місія Кирила та Мефодія та її значення для розвитку чеського письменства.
3. Пам'ятки давньочеської літератури. “Хроніка чеська” Козьми Празького.
4. Розквіт світської середньовічної літератури.
5. Жанр хроніки. Хроніки чеською мовою (“Хроніка т.зв. Даліміла”).
6. Правова література чеською мовою “Рожмберська книга”, “Виклад чеського земельного права” Ондржея з Дубе
7. Державотворча і культурна політика Карла IV
8. Діяльність і творчість Сміля Фляшки з Пардубіц.
9. Творчість Томаша Штітного у розвитку давньої чеської літератури догуситського періоду.
10. Гуситська література. Розвиток гуманізму. Діяльність Яна Гуса в русі проти феодального гніту та іноземного засилля.
11. Діяльність письменників-гуситів (Вавржінець з Бржезове, Їржі з Подебрад, Цтібор Товачовський з Цімбурка) та їхня творчість у ракурсі творення чеської культури й літератури.
12. Творча діяльність письменника-філософа П. Хельчицького. Ідейний зміст та морально етичні проблеми твору “Невід віри”.

**Перелік питань, що виносяться на екзамен
(чеська література XV - п.п. XIX століття)**

1. Література ренесансного гуманізму в чеській літературі. Творчості Богуслава Гасіштейнського з Лобковіц, Вікторіна Корнела з Вшегрд, Вацлава Гайка з Лібочан, Данієля Адам з Велеславина, Яна Благослава, Микулаша Дачіцького з Геслова, Шимона Ломніцького з Будче.
2. Педагогічна та літературна діяльність Яна Амоса Коменського.
3. Маньєризм у чеській літературі.
4. Бароко в Чехії і її історичні передумови.
5. Чеська лірика епохи бароко (Бедржіх Брідел, Богуслав Балбін, Антонін Коніаш, Вацлав Франтішек Коцманек, Павел Странський із Странки із Зап, Павло Скала зі Згоржа, Адам Вацлав Міхна з Отрадовіц, Фелікс Кадлінські, Ян Ігнац Длуговескі).
6. Особливості розвитку чеської барокової драми. Шкільна драма.
7. Історична та культурна ситуація виникнення чеського національного відродження.
8. Йозеф Добровський (1753-1829) - "будитель" нової чеської літератури.
9. Чеська просвітницька поезія. Творчості Вацлава Тама, Антонін Ярослав Пухмайер, Шебастіан Гневковський, Войтех Неєдли, Ян Неєдли.
10. Значення творчості Павла Шафарика (1795-1861) та Франтішка Палацького (1798-1876) як зразка "будительної", культурної, літературної і наукової діяльності.
11. Романтизм в чеській літературі (20-ті-40 роки XIX ст.). Романтичні та сентиментально-просвітницькі тенденції у чеській літературі. Основні риси чеського романтизму.
12. Творча діяльність Яна Коллара (1793-1852).
13. Вацлав Ганка (1791-1861), Йозеф Лінда (1789-1834) та їхня творчість
14. Франтішек Ладіслав Челаковський (1799-1852) як популяризатор чеського фольклору. Україна в творчості Ф.Л. Челаковського.
15. Творчість Карела Гінека Маха (1810-1836) як нова стильова течія в чеському романтизмі. Поема "Май" та її значення для розвитку чеської поезії XIX ст.

Наукове видання

Данило Рега

**ІСТОРІЯ ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: від найдавніших часів
до романтизму**

Методичні рекомендації до практичних занять

Підписано до друку 29.07.2019р. Формат (1/16).
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 0,96. Зам. №05/07. Наклад 10 прим.

Друк – Приватний підприємець Бойчук А.Б.
м.Івано-Франківськ, вул. Коновальця, 13в, оф 38
Тел. (0342) 559454